

19. Пугач А. До питання методології дослідження періодичної преси / А. Пугач // Зб. наук. праць Педагогічні науки. Вип. 40. – Херсон : ХДУ, 2005. – С. 110–115.

20. Пугач А. В. Проблеми підготовки вчителя до професійної діяльності в українській педагогічній періодиці (20-ті – початок 30-тих років ХХ століття) : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / А. В. Пугач. – К., 2008. – 20 с.

21. Холмов М. И. Становлення советской журналистики для детей : [моногр.] / М. И. Холмов. – Ленинград : изд. Ленинградского университета, 1983. – 208 с.

Аннотація

И.О.Карпич

Периодические издания Украины как средство популяризации теории и практики детского движения в 20-х – начале 30-х гг. ХХ века

В статье осуществлен анализ периодических изданий Украины как средства популяризации теории и практики детского движения в 20-х – в начале 30-х гг. ХХ века. Согласно направленности деятельности периодической печати автором осуществлен анализ различных изданий Украины по следующим группам: специальная «детская периодика», педагогические журналы и комсомольская периодика. Раскрыто значение периодической печати по развитию детского движения в Украине. Проанализированы программы периодики и освещены основные проблемы развития детского движения на страницах периодических изданий.

Ключевые слова: периодические издания, детское движение.

Summary

I.A.Karpuch

Periodicals Ukraine as a Means to Promote the Theory and Practice of Children's Movement in the 20's – Early 30-ies of XX Century

The article analyzes Ukrainian periodicals as a means of promoting the theory and practice of children's movement in the 20's–early 30's of the twentieth century. According to the direction of the Periodical Press author distributes various editions of Ukraine into the following groups: special «child Periodicals», educational journals and Comsomol periodicals. The periodical press importance for the development of children's movement in Ukraine is stressed. Periodicals programs and the main problems of children's movement in the pages of periodicals are covered.

Key words: periodicals, child's movement.

Дата надходження статті: «30» вересня 2013 р.

УДК [371.134+373.3]:005.2–028.46 (73) (045)

А.О.КАЩУК,

викладач, методист

(м.Хмельницький)

Досвід управління практичною підготовкою майбутніх учителів початкових класів у США

У статті розглянуто питання управління практичною підготовкою майбутніх учителів початкових класів у США. Обґрунтовано необхідність у адаптації кращого світового досвіду в системі вітчизняної вищої освіти. Автором визначено мету та зміст педагогічної практики студентів у вищих навчальних закладах США, суб'єктів управління практичною підготовкою, умови допуску до проходження практики. Вказано основні принципи реалізації практичної підготовки студентів. Автором здійснено характеристику американського студента як активного суб'єкта навчально-виховного процесу ВНЗ. Узагальнено та описано функціональні обов'язки усіх учасників в системі управління практичною підготовкою у вищих навчальних закладах США.

Ключові слова: практична підготовка, управління практичною підготовкою майбутніх учителів в США, функціональні обов'язки.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Модернізація системи підготовки вітчизняних педагогів повинна відбуватись за рахунок перейняття позитивного досвіду країн із багатовіковою історією становлення вищої освіти. Звичайно, такі зміни неможливі без достатнього фінансового, соціального, ресурсного, правового, наукового супроводу. У той же час не варто відмовлятися від тих інноваційних, прогресивних ідей в освіті держав, які можуть якісно підвищити рівень підготовки компетентних учителів початкових класів.

Звісно система вищої педагогічної освіти в Україні має достатньо позитивні характеристики, проте можемо спостерігати за такими тенденціями, що значно гальмують її удосконалення: відсутність чіткої схеми профорієнтаційної роботи та професійного відбору на педагогічні спеціальності; ізольований огляд спеціально-наукової, методичної, психологічної, професійно-педагогічної сторін підготовки вчителя [1, с.60; 2, с.41]; слабка практична підготовка; недостатньо розвинений процес інформаційного забезпечення освітнього простору; відсутність чітких механізмів комплексної оцінки рівня професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Аналіз досліджень і публікацій... Достатньо детально розроблені американськими вченими теоретико-методологічні аспекти професійної підготовки майбутніх педагогів: програма підготовки педагога (Дж.Вілсон, Дж.Гудлед, П.Едмундсон, Л.Мітчел, та ін.), розвиток змісту навчальних програм (Дж.Янг), співпраця базових шкіл та вищого педагогічного навчального закладу (Р.Баклі, А.Макдоналд, М.Розенберг та ін.), організація педагогічної практики (К.Джекнік, К.Кемпбел, В.Хантер та ін.), впровадження в освітній процес інформаційно-комунікаційних технологій (Б.Бані, К.Бенкет, В.Блентон та ін.). У працях вітчизняних науковців досліджено: особливості підготовки фахівців педагогічної освіти у США в 70-80-х рр. XX століття (І.В.Пентіна), індивідуальне навчання в системі підготовки майбутнього педагога у США (Л.Є.Смалько), модель педагогічної майстерності вчителя початкової ланки освіти в США (Я.С.Колибаб'юк, Н.М.Лизунова, Р.М.Роман), розвиток педагогічної освіти США в період 1960-2000 рр. (Т.С.Кошманова).

Формулювання мети статті... Метою статті є узагальнення та аналіз досвіду організації педагогічної практики у вищих педагогічних навчальних закладах США.

Виклад основного матеріалу... Звернення саме до досвіду управління системою професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів у США пояснюється тим, що ця країна є однією з високорозвинених у світі, де сфокусовані загальні тенденції розвитку закордонної системи освіти в умовах глобалізації. Сполучені Штати Америки переймають та адаптують кращий світовий досвід, мають особисті механізми організації якісної системи педагогічної освіти, постійно вдосконалюють рівень підготовки майбутніх учителів.

Сьогодні американський студент є активним суб'єктом навчально-виховного процесу ВНЗ. Він самостійний і цілеспрямований, усвідомлює свої нахили та здібності в процесі професійної підготовки, знає, яких результатів хоче досягти в обраній професії. У нових соціально-педагогічних умовах в педагогічних коледжах і університетах Сполучених Штатів Америки формують такого вчителя-професіонала, який [3]: володіє знаннями змісту початкової освіти; розуміє особливості когнітивного, соціального, розумового, лінгвістичного, фізичного та емоційного розвитку дитини; розуміє професійні, державні та інституційні стандарти, роль поточного та підсумкового оцінювання; інтегрує в освітній процес інноваційні технології; використовує технології для оцінки, аналізу даних і дослідження з метою підвищення якості навчання дітей в початковій школі; володіє знаннями, уміннями та навичками, необхідними для задоволення індивідуальних потреб учнів початкових класів відповідно до ознак статі, соціально-економічного статусу, расової, національної приналежності, релігійних переконань, особливих потреб; спілкується і співпрацює з іншими педагогами, адміністрацією, учнями та батьками; дотримується професійної етики та кодексу поведінки вчителя початкових класів.

З метою формування повного уявлення про управління практичною підготовкою майбутніх педагогів у США було детально проаналізовано та узагальнено досвід роботи таких вищих педагогічних навчальних закладів: Appalachian State University [6], The University of Iowa [4], Indiana Wesleyan University [8], Colorado State University [5], Southeastern Louisiana University [7] та ін.

Досвід роботи державного університету Апшалачі [6] показує, що підготовка майбутніх фахівців педагогічної освіти здійснюється відповідно до таких основних принципів: навчання студентів відбувається у безпосередньому поєднанні із педагогічною практикою; в умовах педагогічної практики навчання набуває динамічного характеру діяльності; студенти долають усі етапи становлення висококваліфікованого педагогічного працівника під керівництвом досвідчених консультантів, керівників педагогічної практики; ідентифікація бази знань студентів відбувається за такими категоріями: знання психо-фізіологічних особливостей учнів, знання змісту початкової освіти та навчального плану, знання методик викладання; усі учасники процесу практичної підготовки майбутніх учителів початкових класів залучаються до розробки комплексу розпоряджень, які відображають спільні переконання, цінності, прерогативу педагогічної практики, очікування від співпраці.

Метою педагогічної практики є набуття безпосередньо в умовах школи студентами-практикантами досвіду роботи з учнями молодшого шкільного віку під керівництвом вчителя-співробітника (Cooperating teacher). В отриманні інформації про школу, її середовище, щодо планування, підготовки та проведення уроків студент може звернутись як до вчителя школи, так і до керівника практики від університету (Supervisor) [5].

Залежно від законів та нормативно-правових документів, що регулюють управління вищою освітою у кожному із штатів, особливостей роботи та традицій окремих вищих педагогічних навчальних закладів, програми підготовки майбутніх учителів, педагогічна практика може тривати від 8 до 18 тижнів.

В Уеслійському університеті (штат Індіана) увесь період педагогічної практики умовно поділяють на такі етапи: вступна частина, фаза короткотривалого викладання, фаза довготривалого

викладання, фаза повного викладання, завершальна частина. Зміст роботи студента на кожному з них полягає в: ознайомленні зі школою, статутом навчального закладу, учнями; спостереженні за роботою 3-5 учителів початкових класів, учнями молодшого шкільного віку; аналізі уроків, виховних занять, заходів; оцінці повсякденної діяльності учнів початкової школи; отриманні консультацій із керівником від вищого навчального закладу; проведенні щотижневих семінарів, конференцій про результати педагогічної практики; регулярному веденні документації практики; своєчасній підготовці до проведення уроків; підготовці портфоліо; плануванні уроків; залученні батьків до активної співпраці у навчанні та вихованні дітей [8].

У більшості вищих навчальних закладів США існують спеціально організовані підрозділи для управління практичною підготовкою майбутніх учителів, так звані офіси педагогічної практики. Працівники таких відділів несуть відповідальність за планування, проведення педагогічної практики (стажування), приймають усі заявки на проходження практики, співпрацюють із школами свого округу, направляють студентів у базові навчальні заклади, забезпечують безперервний контроль за виконанням усіх завдань практики тощо.

ВНЗ повинен забезпечувати студентів якісними місцями для проходження педагогічної практики. Ці базові школи обираються на основі угод зі шкільними округами та персоналом для забезпечення необхідних умов педагогічної практики, потреб програми практики, відповідності концептуальним ідеям коледжу, доступності розташування для контролю.

Умовами допуску студентів-практикантів (інтернів) до практики є: задовільні результати повного медичного огляду, перевірки кримінального досвіду особи; позитивний середній бал; подача заявки на проходження педагогічної практики консультанту з програми професійної підготовки для її затвердження і підписання.

Вважаємо, оцінити ефективність системи управління педагогічною практикою можливо крізь призму чіткої регламентації обов'язків усіх учасників практичної підготовки. Найбільш повний перелік функціональних обов'язків усіх учасників процесу управління практичною підготовкою майбутніх учителів початкових класів подано у методичному посібнику з педагогічної практики Університету Південної Луїзіани (штат Луїзіана) [7].

Обов'язки начальника відділу педагогічної практики включають в себе: обробку і затвердження заявок на проходження педагогічної практики; оцінку потенційних шкіл і вчителів, які можуть стати учасниками програми педагогічної практики майбутніх учителів початкових класів; затвердження і призначення досвідчених викладачів для роботи з практикантами та вчителями-співробітниками; відповідальність за виконання програми практики студентами педагогічних навчальних закладів, вчителями-співробітниками, керівниками від університету; перегляд рекомендацій до проведення педагогічної практики, критеріїв оцінювання тощо; підготовку контрактів про співпрацю з учителями-співробітниками та керівниками шкіл; затвердження видатків для керівників практики від ВНЗ; проведення конференції зі студентами, учителями-співробітниками та керівниками практики від університету по мірі необхідності тощо.

Обов'язки керівника практики від ВНЗ полягають у: інтерпретації та роз'ясненні педагогічному персоналу базової школи програми педагогічної практики студентів університету; влаштуванні щотижневого звіту про результати спостережень та конференції з учителем-співробітником; спостереженні за проведенням кожним студентом уроків (занять) щонайменше 6 разів протягом семестру; оформленні мінімум 4 письмових оцінювань кожного студента протягом практики; поданні оригіналу форм оцінювання у відділ практики; затвердженні до кінця другого тижня практики індивідуального плану студента, підготовленого вчителем-співробітником; аналізі відеозапису уроку; зустрічі із вчителями-співробітниками на двох семінарах під час практики (семінари повинні проводитись після шкільних занять. Перший семінар провести не пізніше третього тижня, останній – протягом останнього тижня практики); здійсненні підсумкового оцінювання рівня продуктивності інтерна протягом педагогічної практики (подати у ньому рекомендації щодо вдосконалення професійної підготовки студента); повідомленні відділу практики інформації стосовно роботи теперішніх та добору перспективних вчителів-співробітників; щомісячному оформленні та поданні до відділу практики форм про витрати під час відряджень; зібранні та представленні у відділ практики документів кожного студента по завершенню педагогічної практики (журналів активності, звітів про спостереження за студентом-практикантом, журналу вчителя-співробітника, відеозапису уроку). У зв'язку з конфіденційним характером цих документів, вони зберігаються протягом одного семестру, а потім знищуються.

Обов'язки директора школи передбачають наступні дії: ознайомитись із умовами контракту, укладеного із вищим навчальним закладом; ознайомитись із програмою практики та методичними рекомендаціями щодо проходження даного виду практики; разом із відділом педагогічної практики обрати кваліфікованих керівників від вищого навчального закладу; допомогти у забезпеченні підтримки майбутніх учителів початкових класів; консультувати вчителя-співробітника; зустрітись

із призначеними студентами-практикантами на початку семестру, ознайомити їх зі шкільною програмою, нормами і правилами поведінки; представити студентів педагогічному колективу; заохочувати студентів та вчителів-співробітників до обговорення та дотримання етичного коду педагога; співпрацювати із вчителем-співробітником та керівником практики від університету у досягненні бажаних результатів практичної підготовки майбутніх педагогів; здійснити щонайменше два спостереження за уроками усіх призначених студентів; заохочувати зразкових вчителів до отримання кваліфікації вчителя-співробітника; сприяти відвідуванню усіма вчителями-співробітниками професійних заходів, що організуються на базі університету; відвідувати зібрання, які організуються вищим навчальним закладом в контексті підготовки майбутніх учителів; забезпечити час та місце проведення конференцій та семінарів між вчителями-співробітниками, студентами-практикантами, керівниками практики від ВНЗ; забезпечувати інноваційну, творчу атмосферу, в якій студенти педагогічних навчальних закладів та контролюючий персонал можуть експериментувати, використовувати нові програми і підходи в роботі з молодшими школярами; оцінювати спільну діяльність вчителів-співробітників разом із керівниками практики від університету, дати рекомендації щодо їх подальшої участі в програмі практичної підготовки.

Вчитель-співробітник протягом всього періоду практики зобов'язаний: ознайомитись з умовами контракту, підписаного з університетом; підготувати дітей і класну кімнату до прибуття студента на практику; демонструвати ефективні методи навчання; забезпечити студента робочим місцем; скласти графік роботи студента-практиканта (протягом першого тижня підготувати графік із визначенням дати повної передачі студенту усіх зобов'язань вчителя початкових класів і затвердити його в керівника практики); ознайомитись із вимогами до проведення педагогічної практики; визначити готовність студента до викладання; переглядати плани-конспекти уроків, які подаються студентом за три дні до їх проведення (якщо конспекти не були представлені та затверджені заздалегідь, практикант не допускається до роботи в класі); щотижнево оцінювати діяльність студентів протягом усього семестру, залишати свої коментарі в журналі та знайомити із ними студента та керівника; регулярно проводити конференції зі студентами (неофіційні конференції можуть проводитись по мірі необхідності, формальні конференції повинні проводитись щотижня); допомагати студенту-практиканту у підготовці відеозапису уроку, щоденних планів уроків, розробці технік управління роботою в класі, врахуванні індивідуальних особливостей, ознайомленні зі шкільними обов'язками, проведенні спостережень в інших класах, встановленні професійних і соціальних взаємин з учителями та іншими працівниками школи; провести аналіз відеозапису уроку; оцінити і затвердити матеріали для портфоліо студента; повідомити керівника практики від ВНЗ про ділянки організації педагогічної практики, що потребують удосконалення; заповнити форми поточного та підсумкового оцінювання роботи студента під час педагогічної практики;

Обов'язки студента передбачають: здійснення роботи відповідно до календарного графіку школи і розкладу уроків; ознайомлення зі шкільним статутом; відвідування засідань кафедр, заходів з підвищення кваліфікації тощо; дотримання шкільних норм поведінки, стандартів у одязі; вчасне прибуття до школи; участь у позаурочному житті школи тощо.

Під час проходження практики студенти регулярно ведуть журнал самоаналізу, роблять два відеозаписи самоаналізу професійної діяльності, пишуть щоденні плани уроків, розробляють один завершений розділ з будь-якої дисципліни, відвідують семінари та поповнюють електронне портфоліо (eПортфоліо) [4]. Особисті спостереження, аудіо-записи, відеозаписи (лише за письмової згоди батьків дітей) – три основних методи самоаналізу, які можуть допомогти в оцінці власної педагогічної діяльності. Оцінювання ж результатів педагогічної практики здійснюється усіма учасниками процесу практичної підготовки майбутніх учителів початкових класів декілька разів за увесь період практики.

Висновки... Пряме перенесення досвіду управління професійно-педагогічною підготовкою майбутніх учителів неможливе за ряду причин. Його використання та впровадження у вітчизняну систему педагогічної освіти буде ефективним за умови створення системи підготовки вчителів, яка орієнтована на потреби та інтереси студентів; забезпечення інтенсифікація усіх компонентів управлінського процесу практичної підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах; створення міжнародних програм обміну студентів та впровадження інтернатури. Вважаємо, що представлений узагальнений позитивний досвід управління якістю підготовки вчителів у вищих навчальних закладах США розкриє нові ресурси ефективного управління та підвищення якості педагогічної освіти в Україні.

Список використаних джерел та літератури:

1. Орлов А. А. Педагогическое образование: поиск путей повышения качества / А. А. Орлов // Педагогика. – 2002. – № 10. – С. 57–64.
2. Пискунов А. И. Педагогическое образование: концепция, содержание, структура / А. И. Пискунов // Педагогика. – 2001. – № 3. – С. 41–47.

3. Conceptual Framework [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uakron.edu/education/about-the-college/conceptual-framework.dot>.

4. Elementary education student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www2.education.uiowa.edu/students/docs/sfeocs/Elementary_Education_Student_Teaching_Handbook.pdf?sfvsn=2.

5. Student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.colostate.edu/dept/EdLicense/StudentTeaching/sthandbookfa05.pdf86>

6. Student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rcoe.appstate.edu/students/field-and-student-teaching/student-teaching-handbook>

7. Student teaching handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.southeastern.edu/acad_research/programs/stu_teach/assets/studenthandbook.pdf

8. Student teaching handbook for academic year 2013-2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.indwes.edu/uploadedFiles/Siteroot/Academics/Colleges_and_Schools/CAS/Schools_and_Divisions/Teacher_Education/2013-2014%20STUDENT%20TEACHING%20HANDBOOK.pdf

Анотація

А.А.Кащук

Опыт управления практической подготовкой будущих учителей начальных классов в США

В статье рассмотрен вопрос управления практической подготовкой будущих учителей начальных классов в США. Обоснована необходимость в адаптации лучшего мирового опыта в системе отечественного высшего образования. Автором определены цель и содержание педагогической практики студентов, субъекты управления практической подготовкой, условия допуска к прохождению практики. Указаны основные принципы реализации практической подготовки студентов. Автором совершена характеристика американского студента как активного субъекта учебно-воспитательного процесса. Обобщены и описаны функциональные обязанности всех участников в системе управления практической подготовкой в высших педагогических учебных заведениях США.

Ключевые слова: практическая подготовка, управление практической подготовкой будущих учителей в США, функциональные обязанности.

Summary

A.O.Kaschuk

American Experience of Student Teaching Management of Future Teachers in Primary School

The question of the student teaching management of future teachers in primary school in the United States of America is studied in the article. The necessity to adapt the best global experience in Ukrainian system of higher education is grounded in an article. The author designates the purpose and the content of students' pedagogical practice, subjects of management and the conditions of admission to probation. The main principles of student teaching are shown. The author gives a description of the characterization of an American student as an active subject of the educational process. The functional responsibilities of all participants in the control system of student teaching in higher educational institutions in the USA are summarized and described in an article.

Key words: student teaching, management of student teaching of future teachers in the United States, functional responsibilities.

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

УДК 930.2(477.52)

Н.О.КОВАЛЬОВА,

аспірантка

(м.Суми)

Історіографія дослідження життєдіяльності Миколи Неплюєва – педагога, філософа і громадського діяча

Стаття присвячена дослідженню історіографії життєдіяльності видатного громадського діяча, філософа та педагога М.М.Неплюєва. Аналізуються найбільш відомі та ґрунтовні праці, в яких вивчаються творча спадщина, погляди та основні аспекти життя М.Неплюєва. Висвітлюються різні погляди авторів на його світогляд, педагогічну та громадську діяльність, роботу Хрестовоздвиженського Трудового братства. Встановлюються відмінні риси новітньої історіографії та історіографії кінця XIX – початку XXст.

Ключові слова: М.М.Неплюєв, історіографія, дослідження, автор, публікація, Трудове братство, сільськогосподарська школа, система виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Микола Миколайович Неплюєв (1851–1908) засновник Хрестовоздвиженського Трудового братства, чоловічої та жіночої сільськогосподарських шкіл, богослов, просвітитель, філософ і педагог. Його активна реформаторська діяльність в соціальній та освітній сферах привертала увагу тогочасних дослідників як на батьківщині, так і далеко за її межами. Вона не втратила актуальності та значимості для сучасного суспільства.